

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

PM
2019-08-27
Uppdaterad 2023-08-22

Praxis vedeldning

Med hänsyn till de hälsorisker som är förknippade med småskalig vedeldning har det utbildats en rättspraxis där vedeldning inom tätbebyggda områden som utgångspunkt endast får ske i begränsad omfattning. För att krav ska kunna ställas måste dock en bedömning göras i varje enskilt fall. Se nedan sammanfattningen av avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) om småskalig vedeldning.

Sammanfattning av MÖD:s avgöranden

MÖD 2003:78 - Föreläggande om begränsning av vedeldning

I målet slog Miljööverdomstolen fast att utgångspunkten bör vara att s.k. småskalig vedeldning i tätbebyggda områden endast får ske i mycket begränsad omfattning. Den omständigheten att en person erhållit statligt bidrag för att installera en eldstad, vars teknik ansetts uppfylla kraven i Boverkets byggregler och därigenom godkänts ut miljösynpunkt, förhindrar inte att krav på försiktighetsmått m.m. ställs i efterhand med stöd av de allmänna hänsynsreglerna. MÖD ansåg dock att det vid en sådan prövning i någon mån måste beaktas att fastighetsägaren gjort en betydande investering och att långtgående restriktioner för användandet av kakelugnen skulle anses drabba fastighetsägaren alltför hårt. Vidare borde, mot bakgrund av sambandet mellan utsläpp av kolväten och temperaturen i en eldstad, eldning ske med så få uppstarter från en kall ugn som möjligt. Tiden för varje eldningstillfälle bestämdes vid en samlad bedömning till högst åtta timmar och högst två dygn per vecka. Eldning under sommaren tilläts inte.

MÖD 2004:63 - Föreläggande om begränsning av vedeldning

I målet anförde Miljööverdomstolen att de huvudsakliga hälsoriskerna med småskalig vedeldning kan hänföras till ett fåtal ämnen och ämnesgrupper. Viktigt att beakta ur hälsosynpunkt är stoft och inandningsbara partiklar, VOC (flyktiga organiska kolväten), PAH (polyaromatiska kolväten) och till en del även kväveoxid och aldehyder. MÖD nämner också att olägenheter som oftast påtalas av de som drabbas av olägenheter med vedeldning är besvärande lukt och irritation i luftvägarna. Med hänsyn härtill ansåg MÖD att utgångspunkten borde vara att så kallad småskalig vedeldning i tätbebyggda områden endast får ske i mycket begränsad omfattning. Mot bakgrund av att det i målet aktuella bostadsområdet var särskilt utsatt för dålig luft på grund av vedeldning i ett

flertal bostäder och ofta förekommande inversion, särskilt vintertid, menade MÖD att vedeldning i vedspisen på fastigheten borde begränsas till vissa tider. På grund av sambandet mellan utsläpp av kolväten och temperaturen i en eldstad, borde vidare eldning ske med så få uppstarter från en kall ugn som möjligt. Småskalig vedeldning begränsades till två tillfällen per vecka och högst fyra timmar per tillfälle. Eldning under sommaren tilläts inte.

MÖD 2005:9 – Förbud mot eldning i vedpanna

Mot bakgrund av att vedeldning i det aktuella fallet kunde medföra olägenheter för närboendes hälsa fann MÖD att användning av vedpanna som saknade ackumulatortank och som inte uppfyllde Boverkets byggregler för nyinstallation av vedpannor i tätort skulle förbjudas. Det ankommer på den som utövar verksamheten att kunna visa för tillsynsmyndigheten att den verksamhet som bedrivs inte medför effekter eller på annat sätt motverkar miljöbalkens mål på ett sätt som inte kunnat begränsas eller medför olägenheter för människors hälsa eller miljön i sådan grad att det inte kan accepteras. Bevisbördan för att kraven i 2 kap. miljöbalken efterlevs vilar alltså på den som utövar verksamheten. Mot bakgrund av utredningen ansåg MÖD att det fanns skäl att anta att vedeldningen kunde medföra olägenheter för de närboendes hälsa och att det var miljömässigt motiverat att förbjuda användningen av pannan, eftersom det fanns alternativ som inte var orimliga att genomföra.

MÖD 2008:15 - Förbud mot eldning i vedpanna

Efter klagomål från närboende beslutade miljö- och byggnadsnämnden i en kommun om eldningsförbud med fast bränsle i befintlig typgodkänd vedpanna som installerats 1995. Nämnden hade gjort en proveldning av pannan som förstärkt uppfattningen om att förbränningen var ofullständig och att luktstörning förekom i vindriktning från pannan. MÖD anförde att trots att den aktuella pannan var typgodkänd och av tillverkaren betraktad som felfri samt utrustad med ackumulatortank och elpatron måste den som använder pannan se till att iaktta sådana försiktighetsmått att olägenheter inte uppkommer i omgivningen. Eftersom flera närboende under en längre tid hade klagat på störningar orsakade av vedeldning fanns det anledning att betrakta störningarna som besvärande och att dessa även kunde antas utgöra risk för människors hälsa eller miljön. MÖD ansåg att detta var styrkt genom resultatet av tillsynsmyndighetens proveldning av pannan och fann att nämnden hade haft fog för sitt beslut att förbjuda vedeldning på fastigheten.

M 2924-06 – Olägenhet från vedeldning

Miljönämnden i en kommun beslutade att lämna inkomna klagomål på vedeldning utan åtgärd eftersom störningarna inte ansågs vara av sådan omfattning att olägenheter för människors hälsa förelåg. Efter överklagande från grannarna beslutade länsstyrelsen att förbjuda den aktuella pannan för eldning med ved. Pannan som var en 25 år gammal kombipanna för uppvärmning med olja, ved och el eldades huvudsakligen under sommarmånaderna varannan dag eller periodvis varje dag någon timme för uppvärmning av varmvatten. Länsstyrelsen ansåg att uppvärmningen av varmvatten kunde ske med el eller olja varför det miljömässigt var motiverat med ett förbud. Miljödomstolen och MÖD delade länsstyrelsens bedömning.

M 5061-16 - Begränsning av vedeldning samt återförvisning för vidare utredning

En radhusägare klagade på grannens vedeldning hos miljö- och byggnadsnämnden i en kommun och gjorde gällande att det förhållandet att hennes hus hade platt tak medan omgivande radhus hade sadeltak medförde problem. Efter viss utredning lämnade nämnden klagomålen utan åtgärd. MÖD bedömde dock att det med hänsyn till det korta avståndet mellan skorstenen på grannens hus och ett takfönster som klaganden använde för luftintag, fanns behov av att begränsa vedeldningen på visst sätt (två tillfällen per vecka och högst fyra timmar per tillfälle) för att den inte skulle ge upphov till olägenhet för människors hälsa. Målet återförvisades dessutom till nämnden för utredning om ytterligare skyddsåtgärder krävdes.

M 1837-18 - Vedeldad badtunna – begränsningar i eldning under utredningstiden

I målet ansåg MÖD att utredningen tydde på att eldning i badtunnan kunde medföra sådana olägenheter för människors hälsa att det kunde vara motiverat att förordna om begränsningar eller förbud. På grund av den bristfälliga utredningen kunde dock inga säkra slutsatser dras och det fanns därför skäl att återförvisa målet till nämnden för fortsatt utredning. MÖD ansåg att det därutöver fanns det skäl att, i avvaktan på utredningens slutförande, förordna om tillfälliga begränsningar för eldning i badtunnan med utgångspunkt i befintlig praxis angående vedeldning för trivseländamål. Med hänsyn till att det här var fråga om eldning i syfte att värma upp vatten i en badtunna, vilket kan antas kräva eldning under längre tid, fanns det dock anledning att begränsa antalet tillfällen per vecka och i gengäld tillåta en längre eldningsperiod vid varje tillfälle. MÖD fann, i avvaktan på slutfört utredning, att eldning skulle tillåtas en gång i veckan under högst åtta timmar vid varje tillfälle.

Mer information

MÖD 2003:78, MÖD 2004:63, MÖD 2005:9, MÖD 2008:15 återfinns på Sveriges Domstolar hemsida "Vägledande avgöranden".

För Mark- och miljööverdomstolens domar i målen M 2924-06, M 5061-16 och M 1837-18 hänvisar vi till Svea hovrätt.